

SVEA HOVRÄTT
Miljööverdomstolen
Rotel 1309

DOM
2009-12-21
Stockholm

Mål nr
M 2535-08

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, miljödomstolen, dom 2008-02-26 i mål M 2953-07, se bilaga A

KLAGANDE

Stora Enso Fine Paper AB, 556000-4425

Ombud: Bolagsjurist UJ
Stora Enso Juridik
791 80 Falun

MOTPART

Miljö- och Hälsoskyddsnämnden i Halmstads kommun
Box 153
301 05 Halmstad

SAKEN

Föreläggande att utföra undersökningar av förorenat område avseende fastigheterna Oskarström 5:85 m. fl. Halmstads kommun

MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av miljödomstolens dom upphäver Miljööverdomstolen miljö- och hälsoskyddsnämndens föreläggande 2007-02-08, mhn § 7, av Stora Enso Finepaper AB om undersökning av förorenat område avseende fastigheterna Oskarström 5:85 m. fl. i Halmstads kommun.

Dok.Id 852342

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 4	08-561 670 00 E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00

YRKANDEN I MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Stora Enso Fine Paper AB (bolaget) har yrkat att Miljööverdomstolen i första hand ska upphäva föreläggandet och i andra hand begränsa föreläggandet till att avse en översiktlig undersökning. Vidare har bolaget yrkat att tiden för genomförandet förlängs minst tolv månader från lagakraftvunnen dom.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Halrnstads kommun har bestritt ändring.

UTREDNINGEN I MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Parterna åberopat och vidareutvecklat vid de tidigare anförda. De har avseende tillämpningen av 8 § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken tillagt följande.

Bolaget: Oskarströms Sulphite Mills AB kan härledas till dagens Stora Enso Fine Paper AB. Sulfitmassabruket upphörde i slutet av februari 1966. Efter juli 1969 har spånskivetillverkning bedrivits. Det är fråga om två skilda verksamheter, som aldrig har bedrivits tillsammans eller ens parallellt. Det enda de har gemensamt är att de har haft samma ägare och att verksamheterna har bedrivits på samma plats.

Övergångsbestämmelsen tar sikte på miljöfarlig verksamhet vars faktiska drift pågick efter den 30 juni 1969. Spånskivetillverkningen är den verksamhet som bedrivits efter den 30 juni 1969 och den har inte varit en del av det tidigare sulfitmassabruket. Att verksamheterna haft samma verksamhetsutövare är härvid inte relevant utan det är verksamheten som sådan som ska ha bedrivits efter den 30 juni 1969. Bolaget har ett ansvar i egenskap av verksamhetsutövare avseende spånskivetillverkningen men föreläggandet är fokuserat på de miljöeffekter som sulfitmassabruket kan ha gett upphov till. Föreläggandet ska därför upphävas.

Miljö - och hälsoskyddsnämnden: Bolaget är ansvarig som verksamhetsutövare. Även om föroreningarna är orsakade av en annan produktionsinriktning som upphörde före år 1969 så har bolaget ett ansvar eftersom bolaget har fortsatt med annan verksamhet på platsen efter 1969 (jfr MÖD 2005:30). Bolaget har inte invänt mot att sulfitmassatillverkningen kan ha medfört förorenande påverkan på området. Bolaget har heller inte motsatt sig att det kan ha skett förorenande påverkan från spånskivetillverkningen.

Föroreningarna från sulfitmassatillverkningen kan även betraktas som miljöfarlig verksamhet i passiv fas när annan verksamhet bedrivits efteråt. I området har kisaska använts vid anläggningsarbeten inför den senare verksamheten. När man uppförde anläggningen för spånskivetillverkning så företogs arbeten med inrättande av nya vatten och avloppsledningar. Enligt uppgifter så grävdes dessa ledningar ned i områden, främst de södra delarna, där bl.a. kisaska använts som utfyllnad mot bl.a. Nissan. Askas användes som återfyllnad runt ledningar. Eftersom föroreningarna har flyttats och hanterats i området torde man därmed ha medverkat till risk för ökad spridning. Marken inom området är inte kontaminerad utan förorenad av bl.a. kisaska. Just detta utgör grunden till varför bolaget kan utkrävas ansvar minst omfattande mark- och grundvattenundersökningar enligt 10 kap. miljöbalken.

Skogsindustrierna, har i egenskap av remissmyndighet, anfört följande. Det kan inledningsvis konstateras att tillverkningen av sulfitmassa respektive spånskivor är två helt olika processer tekniskt sett. Sulfitmassa framställs genom att vedflis kokas i tryckkärl med en koksyra. Vid kokningen friläggs vedfibrerna och bildar en massa. Massan tvättas, silas, bleks och torkas. I pappersbruket upplöses den torkade massan för tillverkning av papper. Spånskivor tillverkas genom att träspån och lim sammanpressas till skivor. Skivorna används för byggändamål. Den enda gemensamma faktorn mellan de två tillverkningarna är således den nyttjade råvaran träflis/spån. Spånskivetillverkningen kan då inte betraktas som en fortsättning på den tidigare verksamheten i form av sulfitmassetillverkning.

Av ÅF-Consults utredning framgår att de föroreningar som bolaget förelagts att undersöka torde sulfitmassetillverkningen och inte spånskivetillverkningen ha svarat för de dominerande utsläppen. Förekomsten av kisaska och kol kan entydigt kopplas till denna tillverkning. Förhöjda halter av kadmium, zink, koppar, bly, kvicksilver och arsenik på området kopplas till sulfitmassetillverkningen genom kisaskan och koleldningen.

PAH, kolväten och aromater härrör från kolrester samt aska från koleldning med sitt innehåll av oförbränt men kan även komma från oljespill. ÅF-Consult bedömer att dessa föroreningar till helt dominerande del härstammar från sulfitmassetillverkningen utifrån de sannolikt stora mängderna kolaska och kolrester som finns på området och den större oljeanvändningen vid sulfitmassetillverkningen. Klor användes i sulfitmassetillverkningen för rening av det råvatten som togs in som process- och kylvatten och kan därmed inte ha förorenat marken. Eventuella rester av PCB kan komma från tillverkningen av sulfitmassa och/eller spånskivetillverkningen genom spill av transformatorolja. Det bör noteras att medvetenheten om PCB:s miljöskadlighet var högre vid tidpunkten för spånskivetillverkningen än vid sulfitmassetillverkningen.

Sammanfattningsvis finner Skogsindustrierna att den helt dominerande delen av de föroreningar som misstänks förekomma och som omfattas av föreläggandet kommer från sulfitmassetillverkningen och att denna verksamhet och den senare bedrivna spånskivetillverkningen måste ses som två olika verksamheter.

MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Enligt 8 § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken ska bestämmelserna i 2 kap. 8 § och 10 kap. 2 § miljöbalken tillämpas i fråga om miljöfarlig verksamhet vars faktiska drift har pågått efter den 30 juni 1969 om verkningarna alltjämt pågår vid tiden för miljöbalkens ikraftträdande och det föreligger behov av att avhjälpa skador eller olägenheter som har orsakats av verksamheten.

Miljö- och hälsoskyddsnämndens föreläggande om efterbehandlingsåtgärder har riktat sig till bolaget i egenskap av verksamhetsutövare (10 kap. 2 § miljöbalken). Av den verksamhetshistorik som givits in i målet framgår att det har bedrivits sulfitmassetillverkning på platsen som kan härledas till bolaget från 1914 fram till februari 1966. Sulfitmassetillverkningen upphörde därefter och bolaget bedrev, i nya lokaler på platsen, spånskivetillverkning från juni 1966 fram till 1984. Av utredningen i målet framgår vidare att den helt dominerande delen av de föroreningar som

misstänks förekomma på platsen och som omfattas av förelägandet kommer från sulfitmassatillverkningen. Avgörande för om bolaget kan bli adressat för krav på åtgärder med stöd av 10 kap. 2 § miljöbalken är hur övergångsbestämmelsens begrepp, miljöfarlig verksamhet i faktisk drift, ska tolkas.

Miljööverdomstolen har i några avgöranden haft anledning att tolka detta begrepp (se MÖD 2005:30, MÖD 2005:32, MÖD 2006:36 och MÖD 2008:11).

I MÖD 2005:30 (Klosterns fabriker) var det ostridigt att bolaget bedrivit verksamhet på platsen efter den 30 juni 1969 och också att den del av verksamheten, användning av tjärprodukter, som hade orsakat den förorenade marken, hade upphört före detta datum. Miljööverdomstolen uttalade att bolaget genom att fortsätta driften av den miljöfarliga verksamheten efter den 30 juni 1969 kan bli föremål för krav på utredningar trots att den *del av verksamheten* (Miljööverdomstolens kursivering) som orsakat markföroreningen upphört före detta datum.

I MÖD 2006:36 (Balticgruppen) innehöll avloppsvattnet från massafabriken till Umeälven under åren 1952-1968 kvicksilverförorenade fibrer. Verksamheten vid fabriken fortsatte efter år 1968. Miljööverdomstolen uttalade att eftersom massaproduktionen vid fabriken pågått efter den 30 juni 1969 och verkningarna av utsläppen kvarstod den 1 januari 1999, var bolagen att anses som verksamhetsutövare med ett ansvar enligt 10 kap. 2 § miljöbalken.

I de båda målen som redogjorts för ovan hade den del av verksamheten som orsakat föroreningen upphört före den 30 juni 1969. I målen fortsatte emellertid bolagen med den faktiska driften av den miljöfarliga verksamheten även efter 30 juni 1969 och krav på efterbehandlingsåtgärder kunde riktas mot bolaget.

I det nu aktuella målet har bolaget bedrivit sulfitmassatillverkning på platsen fram till februari 1966. De föroreningar som omfattas av förelägandet kan härledas till sulfitmassatillverkningen. Bolaget har därefter på samma plats från juni 1966 fram till år 1984 bedrivit spånskivetillverkning. Sulfitmassatillverkning och spånskivetillverkning är två skilda tekniska processer och medför skilda typer av föroreningar. Den faktiska driften av den miljöfarliga verksamhet som bidragit till föroreningsskadan kan mot denna bakgrund inte anses ha pågått efter den 30 juni 1969. Bolaget, i egenskap av verksamhetsutövare, kan därför enligt 8 § övergångsbestämmelserna inte bli adressat för krav på åtgärder med stöd av 10 kap. 2 § miljöbalken. Överklagandet ska därför bifallas och förelägandet mot bolaget upphävas.

Miljödomstolens dom får enligt 23 kap. 8 § miljöbalken inte överklagas.

Ulf Bjällås

Anna-Lena Rosengård

Henrik Runeson
Karin Kussak

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Ulf Bjällås, miljörådet Anna-Lena Rosengården samt hovrättsråden Henrik Runeson och Karin Kussak, referent.
Enhälligt.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Miljödomstolen

DOM
2008-02-26
meddelad i
Vänersborg

Mål nr M 2953-07

KLAGANDE OCH MOTPART

Stora Enso Fine Paper AB, 556000-4425

Ombud:

Bolagsjuristen UJ
c/o Stora Enso Juridik
791 80 Falun

MOTPART OCH KLAGANDE

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Halmstads kommun
Box 153
301 05 Halmstad

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Hallands läns beslut den 25 oktober 2007 i ärende 505-3776-07,
bilaga 1

SAKEN

Föreläggande att utföra undersökningar av förorenat område avseende fastigheterna
Oskarström 5:85 m.fl., Halmstads kommun

DOMSLUT

Miljödomstolen avslår bolagets överklagande. Tiden då undersökning och
redovisning senast ska vara gjorda flyttas fram till den 31 december 2008.

Miljödomstolen avvisar miljö- och hälsoskyddsnämndens yrkande om att
föreläggandet ska förenas med vite.

BAKGRUND

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Halmstads kommun beslutade den 8 februari 2007 att förelägga Stora Enso Fine Paper AB följande:

1. Bolaget ska utföra en översiktlig miljöteknisk undersökning av fastigheterna Oskarström 5:58, 5:88, 5:96, 5:100 och 5:107 i sin helhet, med tillämpning av Naturvårdsverkets rapporter "Vägledning för miljötekniska undersökningar", del 1 och 2 (Rapport 4310 och 4311). Undersökningen ska utföras av en sakkunnig, opartisk person.
2. Bolaget ska närmare undersöka de områden där kisaska, kol, klor, PCB samt kolväten hanterats eller misstänks förekomma såsom platser för syratorn och kokeri, kolupplag, utfyllnadsområden, längs Nissans strandkant samt platser för förvaring/hantering av klor, transformatorolja, bränslen etc. Proverna bör minst analyseras med avseende på: kadmium, zink, koppar, bly, kvicksilver, arsenik, klor, PCB, kol, fraktionerade alifater och aromater samt PAH:er. Vid analyser av grundvatten ska även tillägg ske av pH, BOD, COD, AOX och konduktivitet. Analyser ska utföras i enlighet med svensk standard eller motsvarande. Undersökningen ska omfatta borrhöjningar i jord samt grundvattenundersökningar och utföras med tillämpning av vägledningar under första punkten.
3. Antalet borrhöjningar ska vara minst 3 och antalet grundvattenrör minst 1 för varje plats/område enligt andra stycket. Antalet grundvattenrör utmed Nissans strandkant ska vara minst 6 med ett avstånd om 75-150 m mellan rören. Antalet övriga grundvattenrör bör vara minst ett per område/plats enligt punkt 2. Uttagna prover bör minst undersökas med avseende på förekomst av kadmium, zink, koppar, bly, kvicksilver, arsenik, klor, PCB, kol samt fraktionerade alifater och aromater samt PAH:er. Samma parametrar ska undersökas i grundvatten, med tillägg av pH, BOD, COD, AOX samt konduktivitet. Analyserna ska utföras i enlighet med svensk standard eller motsvarande.
4. Bolaget ska lämna in förslag till undersökningsprogram till miljö- och hälsoskyddskontoret innan undersökningarna påbörjas, och valet av

placeringen av provpunkterna samt analysmetoderna för proverna ska göras i samråd med miljö- och hälsoskyddskontoret.

5. Undersökningarna ska påbörjas senast tre månader efter delgivning och resultaten inklusive riskbedömning och förslag till de ytterligare utredningar som behövs ska redovisas till miljö- och hälsoskyddsnämnden senast den 31 december 2007 samt
6. Föreläggandet enligt punkterna 1, 2, 3 och 5 ska vara förenat med ett vite om vardera 100 000 kr.

Sedan Stora Enso Fine Paper AB överklagat nämndens föreläggande och yrkat att det ska upphävas, beslutade Länsstyrelsen i Hallands län den 25 oktober 2007 endast att ändra föreläggandet enligt följande

- Punkt 1 ändras så att sista meningen i den punkten, med kravet på sakkunnig oberoende person, utgår.
- Tiden i punkt 5 ändras så att både undersökning och redovisning ska vara genomförda senast den 31 augusti 2008.
- Punkt 6 upphävs.

YRKANDEN M.M.

Stora Enso Fine Paper AB har överklagat länsstyrelsens beslut och yrkat att föreläggandet ska upphävas. Bolaget har som grund för yrkandet anfört bland annat följande. Bolaget kan inte åläggas ansvar för den miljöpåverkan som den år 1966 nedlagda sulfittfabriken alltjämt eventuellt kan ge upphov till. Sulfitillverkningen bedrevs av Oskarström Sulphite Mills AB, som i och för sig kan härledas till dagens Stora Enso Fine Paper AB. Det är inte osannolikt att det är sulfitillverkningen som svarat för den dominerande miljöpåverkan som kan ha skett på berörda fastigheter. Även den därefter följande spånskivetillverkningen kan, liksom senare bedriven verksamhet, ha gett upphov till viss påverkan. Bolaget har ett ansvar i egenskap av verksamhetsutövare avseende spånskivetillverkningen, men inte beträffande den före den 30 juni 1969 upphörda sulfitillverkningen. Det är fråga om två helt olika verksamheter som aldrig bedrivits integrerat med varandra eller ens parallellt. Inte heller i övrigt har det funnits något tekniskt eller annat samband annat än att de

båda verksamheterna har bedrivits på samma plats. Därmed är föreläggandet, som är helt fokuserat på de miljöeffekter som sulfittillverkningen kan ha gett upphov till, orimligt betungande med hänsyn till den ringa verksamhet som därefter bedrivits av bolaget på fastigheterna. Föreläggandet är vidare så otydligt och bristfälligt att det inte går att klart utläsa vad bolaget har att göra för att fullgöra sina skyldigheter och därmed undgå straffansvar. När det gäller den översiktliga undersökningen är det uppenbart orimligt att bolaget ska föreläggas att utföra en undersökning som helt saknar precisering och därefter med eget förslag fylla ut det bristfälliga föreläggandet. varefter innehållet slutligen ska bestämmas av miljö- och hälsoskyddskontoret. Beträffande den fördjupade undersökningen har bolaget ingen kunskap om var de utpekade områdena finns eller var viss verksamhet kan ha bedrivits. När det sedan gäller punkt 4 i föreläggandet innebär den i realiteten att det är bolaget som i efterhand, sedan föreläggandet vunnit laga kraft, ska lämna förslag på dess innehåll. Härtill kommer att bolaget inte äger någon av de fastigheter som föreläggandet avser och därmed inte utan särskilt förordnande kan bereda sig tillträde till för de omfattande provtagningarna. Föreläggandet har också en sådan omfattning att det, även med ett eventuellt ansvar för bolaget för den miljöpåverkan som den år 1966 nedlagda sulfittfabriken alltså kan ha, är orimligt att ålägga bolaget ojämkat ansvar för utredningar med hänsyn till föroreningarnas ålder.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Halmstads kommun har bestritt bifall till överklagandet och för egen del yrkat att föreläggandet ånyo ska förenas med vite. Nämnden har därvid anfört bland annat följande. Länsstyrelsen har i inventeringsrapport konstaterat misstanke om markföroreningar inom aktuella fastigheter. Föroreningarna bedöms komma från massa- och papperstillverkning genom Oskarströms Sulfitaktiebolag (1907-1966) samt plywood- och spånskivetillverkning genom Ry AB (1966-1985). Den gjorda ansvarsutredningen härleder Stora Enso Fine Paper AB som ursprunglig verksamhetsutövare. Bolaget har även tillstått att man bidragit till förorening i området både före och efter 1969. Föroreningar från sulfittillverkningen är därvid även att betrakta som miljöfarlig verksamhet i passiv fas, när annan verksamhet bedrivits efteråt. Bolaget kan därför avkrävas ansvar, som minst omfattar mark- och grundvattenundersökningar. Huruvida bolaget

därefter ska vidta eventuella avhjälpandeåtgärder får bli föremål för en senare bedömning. Då får även avgöras omfattning av åtgärder och om eventuell jämkning är skälig. De områden/platser som i första hand pekats ut finns dokumenterade bland annat i handlingar som funnits hos bolaget. Det finns även tidigare anställda som kan lämna upplysningar. Kunskaperna om förekomst av föroreningar i området har numera stärkts, eftersom det skett en översiktlig inventering inom ramen för ett forskningsprojekt avseende studier av tungmetaller och särskilt arsenik. Vid denna inventering påträffades kisaska. Det var för övrigt då inga problem med att få tillträde till området. Normalt sker upprättande av undersökningsprogram i samråd utan föreläggande, men eftersom det i detta fall inte finns någon samarbetsvilja har samråd om undersökningsprogrammet tagits med i föreläggandet. Denna del av föreläggandet förenades inte med vite. Däremot bör föreläggandet om undersökningar förenas med vite, eftersom bolaget synes motvilligt att medverka till undersökningar av område man förorenat.

Stora Enso Fine Paper AB har inväntat att nämndens yrkande angående vite framställts efter klagotidens utgång och därför inte kan prövas.

DOMSKÄL

Enligt såväl tidigare som nuvarande lagstiftning och praxis på området är den som orsakat en förorening ansvarig för att skador och olägenheter till följd av denna avhjälpas. Principen om förorenarens ansvar att förebygga eller avhjälpa olägenheter (Polluter Pays Principle, PPP) är internationellt vedertagen och uttrycks i miljöbalkens 2 kap. 8 §. I denna bestämmelse stadgas att alla som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som medfört skada eller olägenhet för miljön ansvarar till dess skadan eller olägenheten har upphört för att denna avhjälpas. Ansvaret gäller i den omfattning det kan anses skäligt enligt 10 kap. miljöbalken. I 8 § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken anges att krav på undersökningar och efterbehandling kan ställas för verksamheter som pågått efter 30 juni 1969. Regeringen konstaterar i förarbetena till miljöbalken att skyldigheten i princip bör kvarstå till dess olägenheterna har upphört, oavsett om verksamheten lagts ned eller överlåtits (prop. 1997/98:45, del 1, s. 234).

Det får anses ostridigt i målet att det på aktuella fastigheter bedrivits verksamhet som typiskt sett kunnat ge upphov till negativ miljöpåverkan. Verksamhetsansvaret kan dessutom härledas till Stora Enso Fine Paper AB. Bolaget torde därför utan tvekan vara rätt mottagare för det överklagade föreläggandet. Miljödomstolen delar vidare länsstyrelsens bedömning att föreläggandet under rådande omständigheter får anses tillräckligt preciserat.

Även om eventuella föroreningar till viss – och måhända övervägande - del skett före den 1 juli 1969, finner miljödomstolen vid en sammantagen bedömning enligt 10 kap. 4 § miljöbalken skäligt att Stora Enso Fine Paper AB vidtar de åtgärder som ålagts bolaget genom föreläggandet. I denna bedömning beaktar miljödomstolen särskilt att det i detta fall endast är fråga om en skyldighet att genomföra undersökningar av föroreningar uppkomna på aktuella fastigheter. Syftet med undersökningarna är att klargöra vilka åtgärder som i ett senare skede behöver vidtas för att komma till rätta med föroreningssituationen och det slutliga ansvaret för efterbehandling kan fastställas först då detta underlag är fullständigt.

Bolaget förfogar inte över berörda fastigheter. För det fall tillträde, frivilligt eller tvångsvis, inte skulle medges, kommer detta självfallet att beaktas vid bedömning av om föreläggandet efterkommit eller inte.

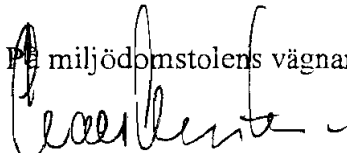
På grund av det anförda, och då andra skäl att upphäva föreläggandet inte framkommit, skall bolagets överklagande avslås. Tidpunkten då undersökning och redovisning senast ska vara gjorda bör dock flyttas fram.

Miljö- och hälsoskyddsnämndens yrkande om att föreläggandet ånyo ska förenas med vite inkom till miljödomstolen den 20 december 2007. Länsstyrelsens beslut meddelades dock den 25 oktober 2007 och skulle ha överklagats inom tre veckor. Nämndens yrkande har således inkommit för sent och ska därför avvisas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (Formulär D)

Överklagande ska ges in till Vänersborgs tingsrätt, miljödomstolen, senast den 18 mars 2008 och vara ställt till Svea hovrätt, Miljööverdomstolen. Prövnings-tillstånd krävs.

På miljödomstolens vägnar

Claes Kristensson

I domstolens avgörande har deltagit chefsrådmannen Claes Kristensson och miljørådet Roger Carlsson Ödmark. Föredragande har varit beredningsjuristen Charlotte Stenberg-Magnusson.

Bilaga 1

LÄNSSTYRELSEN
HALLANDS LÄN

BESLUT

1 (6)

2007-10-25

505-3776-07

Sändlista

Överklagande av Miljö- och hälsoskyddsnämndens, Halmstads kommun, beslut 2007-02-08, Mhn § 7; föreläggande om att utföra undersökningar m.m., Oskarsström 5:85,5:88,5:96,5:100 och 5:107, Halmstads kommun

Beslut

Länstyrelsen ändrar punkt 1 i det överklagade beslutet så att sista meningen i den punkten, med kravet på sakkunnig oberoende person, utgår.

Länstyrelsen ändrar tiden i punkt 5 i det överklagade beslutet så att både undersökning och redovisning ska vara genomförda senast 2008-08-31.

Länstyrelsen upphäver punkt 6 i föreläggandet.

Länstyrelsen avslår överklagandet i övrigt och fastställer i dessa delar kommunens beslut.

Detta beslut kan överklagas till Miljödomstolen enligt bilaga.

Ärendet

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Halmstads kommun har i beslut 2007-02-08 – Mhn § 7 – (6 punkter) förelagt Stora Enso Finepaper AB (ref. nedan bolaget) dels att utföra vissa undersökningar på visst sätt (p 1-3), dels att lämna förslag till undersökningsprogram innan undersökningarna påbörjas (p 4), dels att påbörja undersökningarna senast tre månader från delgivning och resultatet därav skall redovisas senast 2007-12-31 (p 5). Vidare har vad som bolaget förelagts om enligt p 1-3 och 5 förenats med vite om vardera 100 000 kr.

Bolaget har i skrivelse 2007-012-22 överklagat beslutet. I överklagandet yrkas på anförda skäl att nämndens beslut skall upphävas.

Motivering

Av 26 kap 9 § MB (miljöbalken) framgår bl. a. att en tillsynsmyndighet får meddela de förelägganden och förbud som behövs i ett enskilt fall för att denna balk samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken skall efterlevas. Vi-

2007-10-25

505-3776-07

dare framgår att mer ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet inte får tillgripas.

Ett föreläggande skall avse konkreta tekniska eller andra åtgärder. Det finns emellertid inget principiellt hinder mot att förelägga en verksamhetsutövare att vidta en icke specificerad åtgärd som leder till ett visst resultat.

Av 26 kap 14 § MB framgår att beslut om förelägganden får förenas med vite.

Av 26 kap 22 § MB framgår bl.a. att den som bedriver verksamhet eller vidtar en åtgärd som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller miljön eller den som annars är skyldig att avhjälpa olägenhet från sådan verksamhet är skyldig att även i andra fall än som avses i 14 kap. 7 § MB utföra sådana undersökningar av verksamheten och dess verkningar som behövs för tillsynen. Om det är lämpligare kan tillsynsmyndigheten i stället föreskriva att en sådan undersökning skall utföras av någon annan och utse någon att göra undersökningen.

Tillsynsmyndigheten har enligt nyss nämnda bestämmelse möjlighet att uppdra åt någon annan än verksamhetsutövaren att utföra undersökningen – alltså fristående expertis med särskild sakkunskap på det aktuella området.

I miljöbalkens portalparagraf – 1 kap 1 § – anges att bestämmelserna i balken syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. En sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar för att förvalta naturen väl. Vidare framgår att miljöbalken skall tillämpas så att människors hälsa och miljön skyddas mot skador och olägenheter oavsett om dessa orsakas av föroreningar eller annan påverkan.

Av 2 kap 1 § MB framgår att vid tillsyn enligt balken är alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skyldiga att visa att de förpliktelser som följer av detta kapitel iakttas. Detta gäller även den som har bedrivit verksamhet som kan antas ha orsakat skada eller olägenhet för miljön.

Av 2 kap 8 § MB framgår att alla som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som medfört skada eller olägenhet för miljön ansvarar till dess skadan eller olägenheten har upphört för att denna avhjälps i den omfattning det kan anses skäligt enligt 10 kap MB.

Avseende de olika invändningar bolaget för fram i överklagandet gör Länsstyrelsen följande bedömningar.

Frågan om adressat

Enligt såväl tidigare som nuvarande miljölagstiftning och praxis på området är den som

2007-10-25

505-3776-07

orsakat en förorening ansvarig för att skador och olägenheter till följd av denna avhjälpas. Principen om förorenarens ansvar att förebygga eller avhjälpa olägenheter (Polluter Pays Principle, PPP) är internationellt vedertagen och kommer till uttryck i 2 kap. 8 § MB. I denna bestämmelse stadgas bl.a. att alla som vidtagit en åtgärd som medfört skada eller olägenhet för miljön ansvarar till dess skadan eller olägenheten har upphört för att denna avhjälpas. Av förarbetena till miljöbalken framgår att skyldigheten i princip bör kvarstå till dess olägenheterna har upphört, oavsett om verksamheten lagts ned eller överlåtits (prop. 1997/98:45, del 1, s. 234).

Enligt 10 kap 2 § MB kan både tidigare och nuvarande verksamhetsutövare göras ansvarig för föroreningar. Att kraven kan ställas på en nuvarande verksamhetsutövare är något som vinner stöd i förarbetena till 10 kap. (prop. 1997/98:45 s. 361). Detta synsätt överensstämmer även med den praxis som utvecklats under miljöskyddslagen (1969:387) och som innebar att den som tar över en verksamhet i princip övertar såväl rättigheter som skyldigheter (se bl.a. Koncessionsnämndens beslut 126/91 och B 156/96). Det sagda gäller såväl ansvaret för utredningar om och kartläggning av föroreningarna som efterbehandlingsåtgärd.

Av underlaget för nämndens beslut och numera föreliggande utredning i ärendet finns det fog för antagandet att marken och grundvattnet på de aktuella platserna kan vara förorenat till följd av den industriverksamhet som bedrivits på platserna.

Bolaget får numera anse ha övertagit vissa av de bolag som tidigare varit verksamma på platserna, vilka sannolikt bidragit till presumerade föroreningar. Därmed får bolaget — oaktat vad som anförs i överklagandet — till viss del — enligt vad som sägs och följer av bestämmelserna i miljöbalkens, däribland dess 2 kap 8 § — även det miljömässiga ansvaret för de tidigare verksamhetsutövarna på platsen. Bolaget framstår därmed som rätt mottagare för nämndens föreläggande. Detta ställningstagande stöds av den ansvarsutredning (avgiven 2005-009-23 och utförd av Ramberg Advokater KB) som företagits avseende sannolikt förekommande föroreningar på platsen.

Det ska även noteras att bolaget självt i sitt överklagande vitsordar att förorenaren Oskarströms Sulphite Mills AB kan härledas till dagens Stora Enso Fine Paper AB.

På ovanstående grunder menar Länsstyrelsen att bolaget kan vara adressat för det föreläggande tillsynsmyndighet riktat mot bolaget.

Faktisk drift efter den 1/7 1969

Bolaget anser att den förorenande verksamheten upphört före den 30 juni 1969 och att det skulle medföra att övergångsreglerna i 8 § lag om införande av miljöbalken förhindrar ett ingripande. Enligt Länsstyrelsens uppfattning ska vid bestämmande av vad som utgör ”verksamheten” beaktas den industriella verksamheten i sin helhet. Länsstyrelsen delar miljö- och hälsoskyddsnämndens bedömning att den återopade domen i miljööverdomstolen (Klosterdomen M

2007-10-25

505-3776-07

5338-04) ger uttryck för detta synsätt. Föreläggandet kan därför riktas mot bolaget på det sätt nämnden gjort.

Föreläggandets precision

Miljö- och hälsoskyddsnämndens föreläggande avser översiktliga undersökningar av området och något mer ingående undersökningar av utpekade områden. Det är således inte som bolaget anger, fråga om mer omfattande undersökningar.

Krav på inledande undersökningar låter sig inte preciseras med samma noggrannhet som senare undersökningar eller åtgärder på grund av att inledningsvis inte finns närmare uppgifter att utgå från. Den av nämnden valda utformningen ska accepteras. Vidare bör beaktas att nämnden i motiveringen till beslutet angivit information om hur undersökningen ska utformas och angivit ett antal frågeställningar som ger ledning. Slutligen har nämnden genom punkt 4 i föreläggandet förordnat om samråd med tillsynsmyndigheten vilket medför att bolaget kan få ytterligare ledning om utförandet innan det genomförs.

Sammantaget finner Länsstyrelsen att föreläggandet är tillräckligt preciserat och att de invändningar bolaget kommer med snarare hänger ihop med att bolaget anser att man inte kan vara adressat och egentligen inte med föreläggandets precision.

Vitet

Länsstyrelsen gör bedömningen att en stor miljöcertifierad koncern som Stora Enso kan förväntas följa ett föreläggande utan den påtryckning som följer av ett vite. Det allmänna trycket på ett sådant företag ur goodwill-synpunkt, att ta ansvar för de föroreningar som kan kopplas till företaget, är långt starkare än det av nämnden åsatta vitet. Det kan antas att ett sådant företag inte försöker komma från ansvaret för sanering av de föroreningar som finns efter bolagets verksamhet utan istället ställer upp och samarbetar med tillsynsmyndigheten. Länsstyrelsen gör bedömningen att när frågan om rätt adressat har vunnit laga kraft behövs inget vite för att förmå bolaget att följa föreläggandet.

Punkt 6 i nämndens föreläggande ska således upphävas.

Om det trots allt, när detta föreläggande vunnit laga kraft, skulle visa sig att ett föreläggande utan vite, i kombination med det allmänna goodwilltrycket, inte är tillräckligt är tillsynsmyndigheten oförhindrad att då återkomma med ett nytt föreläggande som kan förenas med ett vite på en sådan nivå att adressatens tredska kan övervinnas.

2007-10-25

505-3776-07

Frågan om sakkunnig opartisk person (punkt i föreläggandet)

Länsstyrelsen finner att det beträffande det överklagade beslutet i vad avser punkten 1, sista meningen och därvid föreskrivna kravet på att undersökning skall utföras av en sakkunnig, opartisk person att i detta krav och vid avsaknad av någon sådan specifikt angiven av nämnden att det istället bör ankomma på bolaget att självständigt ombesörja vad som därvid ålagts detta, i enlighet med vad som sägs i 26 kap 22 § 1st MB. För det fall att nämnden vill utnyttja den möjlighet som ges i nyss nämnda bestämmelses sista mening ankommer det på nämnden att själv ange vem som skall göra undersökningen. De därefter vidtagna undersökningarna har sedan att bedömas av nämnden i enlighet med dess tillsynsansvar utifrån undersökningarnas genomförande och tillförlitlighet etc.

Det överklagade beslutet bör ändras så att sista meningen i punkt ett utgår.

Övrigt

Vid en sammantagen bedömning framstår det vidare som miljömässigt och i huvudsak motiverat att bolaget vidtar de undersökningar och vad som i övrigt har ålagts bolaget i det nu överklagade beslutet, enligt punkterna 1-4.

Omständigheterna i ärendet, däribland vad bolaget numera anför, kan inte heller – mot bakgrund av vad som anförts i nämndens beslut och underlaget därför – utgöra hinder mot förelägganden av nu angiven art. Vad som ålagts bolaget – bortsett från vad som sagts ovan – framstår i huvudsak även vara motiverat utifrån ett vidare miljöperspektiv (jfr 1 kap 1 § och 2 kap. 1 och 8 §§ MB). Att nämnden hänvisat till bl a 10 kap i miljöbalken utan att ange 2 kap 8 § miljöbalken förändrar inte rättsläget.

I sammanhanget bör beaktas att det i nuläget är fråga om åläggande att genomföra undersökningar till följd av en konstaterad föroreningssituation på grund av den industriverksamhet som bolaget får anses övertagit ansvaret för i området. Syftet med undersökningarna är således bl.a. att närmare klargöra vilka åtgärder som i ett senare skede kan komma att behöva vidtas för att komma till rätta med den förmodade föroreningssituationen. I förekommande fall torde även undersökningarna kunna ligga till grund för att såväl bedöma skäligheten för bolaget att vidta efterbehandlingsåtgärder och eventuellt avfärda sådant ansvar för bolagets vidkommande. Att viss bevisbörda åvilar bolaget i aktualiserade hänseenden följer redan av 2 kap 1 § MB.

Mot bakgrund av det ovan anförda och med stöd av de bestämmelser vartill nämnden hänvisat i det överklagade beslutet (26 kap 9 och 22 §§ MB) finner Länsstyrelsen att vad nämnden i övriga delar förelagt bolaget framstår som skäligt, däribland att kräva att förelagda undersökningar vidtas och att redovisning av denna skall ske till nämnden. Huruvida det även kan finnas andra källor till den påtalade föroreningen utgör inte skäl för annat ställningstagande. Enligt Länsstyrelsens mening uppfyller nämndens föreläggande kraven på tillräcklig precisering och tydlighet, utom avseende kravet gällande att undersökningen enligt punkten 1 skall utföras av en sakkunnig, opartisk person.

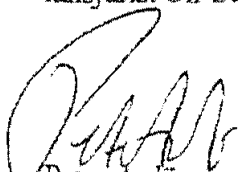
2007-10-25

505-3776-07

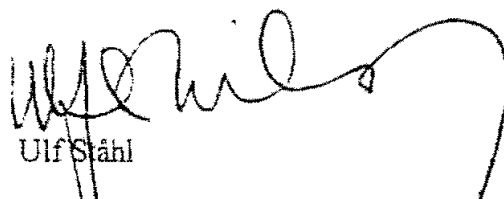
Vad som bolaget sålunda genom nämndens föreläggande ålagts att utföra kan inte anses vara mer ingripande än vad som i detta fall behövs för att miljöbalkens bestämmelser skall efterlevas. Tiden för fullgörande av vad bolaget ålägges i och med det anförda bör i tid nu skäligen anpassas enligt vad nämnden bestämt och enligt vad som framgår av Länsstyrelsens beslut.

Vad som anförts i överklagandet föranleder inte andra ställningstaganden än de ovan redovisade.

I handläggningen av detta ärende har deltagit chefsjurist Peter Ardö, beslutande och länsjurist Ulf Ståhl, föredragande. Vidare har deltagit länsjurist Mikael Sernrot.

Peter Ardö

Ulf Ståhl

Bilaga

Anvisningar om hur man överklagar till Miljödomstolen

Sändlista

– delg.kv.

Ombudet UJ, Stora Enso Juridik, 791 80 Falun
Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Halmstads kommun

Mhn § 7

Dnr: 2007 32

Föreläggande av Stora Enso Finepaper AB om undersökning av förorenat område där verksamhet bedrivits av Oskarströms Sulfitaktiebolag m. fl.**Vår beteckning: Oskarström 5:100, 2007 32****Beslut**

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar med stöd av 26 kap 9, 14 och 22 §§ samt med hänvisning till 2 och 3 §§ lagen om viten (1985:206) och 10 kap 2,4 och 8 §§, 2 kap 3 och 7 §§ miljöbalken (1998:808) att förelägga Stora Enso Finepaper AB, org nr 556000-4425, om följande:

- 1 Bolaget ska utföra en översiktlig miljöteknisk undersökning av fastigheterna Oskarström 5:85, 5:88, 5:96, 5:100 och 5:107 i sin helhet, med tillämpning av Naturvårdsverkets rapporter ”Vägledning för miljötekniska markundersökningar”, del 1 och 2 (Rapport 4310 och 4311). Undersökningen ska utföras av en sakkunnig, opartisk person.
- 2 Bolaget ska närmare undersöka de områden där kisaska, kol, klor, PCB samt kolväten hanterats eller misstänks förekomma såsom platser för syratorn och kokeri, kolupplag, utfyllnadsområden, längs Nissans strandkant samt platser för förvaring/hantering av klor, transformatorolja, bränslen etc. Proverna bör minst analyseras med avseende på: kadmium, zink, koppar, bly, kvicksilver, arsenik, klor, PCB, kol, fraktionerade alifater och aromater samt PAH:er. Vid analyser av grundvatten ska även tillägg ske av pH, BOD, COD, AOX och Konduktivitet. Analyser ska utföras i enlighet med svensk standard eller motsvarande. Undersökningen ska omfatta borrhypor i jord samt grundvattenundersökningar och utföras med tillämpning av vägledningar under första punkten.
- 3 Antalet borrhypor ska vara minst 3 och antalet grundvattenrör minst 1 för varje plats/område enligt andra att-satsen. Antalet grundvattenrör utmed Nissans strandkant ska vara minst 6 med ett avstånd om 75-150 m mellan rören. Antalet övriga grundvattenrör bör vara minst ett per område/ plats enligt punkt 2. Uttagna prover bör minst undersökas med avseende på förekomst av kadmium, zink, koppar, bly, kvicksilver, arsenik, klor, PCB, kol samt fraktionerade alifater och aromater samt PAH:er. Samma parametrar ska undersökas i grundvatten, med tillägg av pH, BOD, COD, AOX samt konduktivitet. Analyser ska utföras i enlighet med svensk standard eller motsvarande.
- 4 Bolaget ska lämna in förslag till undersökningsprogram till miljö- och hälsoskyddskontoret innan undersökningarna påbörjas, och valet av placering

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------

en av provpunkterna samt analysmetoderna för proverna ska göras i samråd med miljö- och hälsoskyddskontoret.

- 5 Undersökningen ska påbörjas senast tre månader efter delgivning och resultaten inklusive riskbedömning och förslag till de ytterligare utredningar som behövs ska redovisas till miljö- och hälsoskyddsnämnden senast den 31 december 2007 samt
- 6 Föreläggandet enligt punkterna 1, 2, 3 och 5 ska vara förenat med ett vite om vardera 100 000 kr.

Ärendet

Länsstyrelsen har i inventeringsrapport överlämnad till miljö- och hälsoskyddsnämnden 2004-07-02, konstaterat misstanke om markföroreningar inom fastigheterna Oskarström 5:85, 5:88, 5:96, 5:100 samt 5:107. Föroreningar bedöms komma från massa- och papperstillverkning genom Oskarströms Sulfittaktiebolag (1907-1966) samt plywood och spånskivetillverkning genom Ry AB (1966-1985). Länsstyrelsen har även låtit utföra en ansvarsutredning, ingiven 2005-11-24, vilken anger Stora Enso Finepaper AB som ansvarig för verksamheter som bedrivits. Enligt utredningen kan bolaget härledas till ursprunglig verksamhetsutövare. Miljö- och hälsoskyddskontoret har vid möte med företrädare för bolaget samt i skrivelser, framfört krav om ytterligare utredning av förekomst av föroreningar. Undersökningen skulle enligt miljö- och hälsoskyddskontorets mening inledningsvis omfatta industrihistorik samt översiktliga mark- och grundvattenundersökningar. Nästa steg skulle vara fördjupade undersökningar för att redovisa mängd, spridning av föroreningar samt bestämning av risker och förslag till åtgärder. Fastigheterna ägs inte av bolaget.

Enligt Länsstyrelsens inventeringsrapport ska södra delarna av industriområdet vara utfyllt med kolslagger och kisaska. Området är riskklassat till klass 2.

Klassningen motiveras av att verksamhet bedrivits under lång tid och där produktionen medfört att stora mängder farligt avfall har uppkommit. Både kisaska och slagg har troligen använts som fyllnadsmassor, särskilt misstänks så vara fallet för området söderut. Efter Ry ABs nedläggning har byggnader rivits och det osäkert vad som lämnats kvar i marken och vad som omhändertagits. Bolaget har i skrivelse daterad 2006-08-03 medgivit att området sannolikt är förorenat i viss mån av tidigare sulfittillverkning men att det skulle kräva omfattande insatser för att bestämma föroreningarnas art, storlek och utbredning.

Man menar vidare att industriområdet inte har något miljömässigt skyddsvärde som motiverar några mera omfattande åtgärder. Däremot skulle man kunna tänka sig att medverka och finansiera undersökningar om påverkan från området till Nissan. Detta skulle kunna genomföras genom att grundvattenrör slås

ned i området och längs Nissans strand.

Då området ligger i direkt anslutning till Nissan utgör detta ytterligare motiv till varför fördjupad undersökning och riskbedömning bör utföras enligt miljö- och hälsoskyddskontorets mening. Vidare noteras att i södra delarna av området, Oskarström 5:96, mot Nissan har utfyllnad skett genom synlig förekomst av tegel, sten, järnskrot etc. Bolaget har inte förnekat att samma verksamhetsutövare bedrivit sulfittillverkning och senare spånskivetillverkning. Däremot har man anfört att det är fråga om helt olika verksamheter och processer, som inte har något tekniskt samband med varandra. Avgörande för detta menar man är att sulfittillverkningen inte bedrevs efter den 1969-06-30 och då det antas att föroreningarna härrör huvudsakligen från den verksamheten anser bolaget att Stora Enso Fine Paper AB endast kan åläggas ansvar avseende miljöpåverkan från spånskivetillverkningen.

Miljö- och hälsoskyddskontoret motsätter sig detta synsätt och som stöd anförs Miljööverdomstolens dom M 5338-04 2005-05-23 gällande Klosters fabriker (industriella verksamheten upphörde 1990). I aktuell dom anges att även om föroreningarna har orsakats av en produktionsinriktning som upphörde före 1969 har man undersökningsplikt eftersom bolaget fortsatt med annan verksamhet på platsen efter 1969. Därmed anser miljö- och hälsoskyddskontoret att 10 kap miljöbalken (1998:808) är tillämplig.

Ärendets beredning

LAGSTIFTNING

2 kap 8 § miljöbalken (MB) anger att var och en som bedriver eller har bedrivit eller har vidtagit en åtgärd är ansvarig för att avhjälpa de skador eller olägenheter som uppkommit av verksamheten. Reglerna om ansvaret för förorenade områden finns i 10 kap miljöbalken (MB).

Ansvaret för utredning och efterbehandling är uppdelat på två grupper, verksamhetsutövare och markägare. Man kan kalla det för första och andra ansvarskretsen. I första hand ska den som bedrivit en verksamhet som bidragit till föroreningen i området svara för de åtgärder som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att skada eller olägenhet uppstår för människor eller miljön enligt 10 kap 2 § MB. Ansvar är uppdelat på verksamhetsutövare som kan sägas tillhöra första ansvarskretsen och markägare som kan sägas tillhöra andra ansvarskretsen. I första hand ska den som bedrivit den verksamhet som bidragit till föroreningen svara för åtgärder för att förebygga, hindra eller motverka att skada eller olägenhet uppstår för människor eller miljön (10 kap 2 § MB). Omfattningen av ansvaret ska avgöras efter en särskild skälighetsavvägning (10 kap 4 §). Resultatet av skälighetsavvägningen kan bli att den ansvarige får stå för samtliga de åtgärder som bedöms nödvändiga, en del av dem eller att han helt går fri.

Preskriptionslagen (1981:130) är inte tillämplig på efterbehandlingsansvar (10 kap 4 §, sista st.). Reglerna avgränsas däremot tidsmässigt i övergångsbestämmelser i miljöbalkens promulgationslag (MBP), d v s lag om införande av miljöbalk (1998:811). Av 8 § MBP framgår att reglerna ska tillämpas på verksamheter vars faktiska drift pågått efter den 30 juni 1969. I den skälighetsavvägning som ska göras är tidsaspekten dock en viktig faktor på så vis att ansvaret lindras ju längre tillbaka i tiden som skadorna inträffade. Krav kan dock även ställas för tid före 1969-07-01.

Finns det flera verksamhetsutövare svarar de solidariskt för den efterbehandling som anses skälig (10 kap 6 §). Betydelsen av detta är att var och en som bidragit med mer än en obetydlig del av föroreningarna kan åläggas stå för hela den efterbehandling som bedöms skälig enligt avvägningen ovan. Den eller de verksamhetsutövare som kan anses vara ansvarig för ett förorenat område även är ansvarig för att utreda och undersöka ett förorenat område (10 kap 8§). Huvudregeln är också att den som övertagit en verksamhet även tar över rättigheter och skyldigheter.

Bedömning

Ansvaret för att undersöka området omfattande fastigheterna Oskarström 5:85, 5:88, 5:96, 5:100 och 5:107 bedöms falla på Stora Enso Finepaper AB i egenkap av verksamhetsutövare. Detta redovisas även i den ansvarsutredning som Länsstyrelsen låtit utföra. Det är konstaterat att det bedrivits verksamhet som medfört uppkomst av slagg och kisaska och att verksamheten bedrivits under lång tid. I undersökningsrapport "Karaktärisering av kisaska" utförd av SGI (publicerad 2004) där man undersökt platser där kisaska deponerats, redovisas att föroreningsnivåerna vid samtliga områden överstiger Naturvårdsverkets riktvärden för "Mindre känslig markanvändning". Vid flera av de undersökta områdena överskreds även nivåerna för deponering av farligt avfall. Kisaska är en restprodukt från framställning av svavelsyra genom rostning av finmald svavelkis. Processen var vanlig vid fabriker med sulfitmassatillverkning. Askan består huvudsakligen av järnoxid men innehåller också höga halter av tungmetaller, framförallt kadmium, zink, koppar och bly. Även arsenik är vanligt förekommande. Kisaska användes fram till 1950-talet som en råvara vid järnframställning och exporterades bl a till Tyskland. Då det ekonomiska värdet var lågt skedde hanteringen ofta med stort spill. Till betydande del gjorde man sig av med kisaska genom att deponera den eller använda den som utfyllnadsmaterial. Kisaska har även använts vid anläggande av banvallar och vid ogräsbekämpning. Huruvida sådant skett i aktuellt område är okänt.

Det är konstaterat att delar av området fyllts ut med okända massor, särskilt i de södra delarna samt utmed Nissans strandlinje.

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------

Misstanke finns om förhöjda föroreningshalter om inte i hela industriområdet, så åtminstone i delar av området. Särskilt gäller detta de områden där kisaska uppkommit och i övrigt har hanterats. Till detta kommer andra kemikalier som hanterats bl a kol, klor (vid råvattenrening), bensin samt transformatorolja (ev innehåller PCB) och petroleumprodukter vilket redovisats i PM från Stora Enso Juridik. Med anledning av misstanke om allvarliga föroreningar bör området undersökas och riskbedömas.

Utredningen bör genomföras stegvis. Inledningsvis bör översiktliga och för utpekade områden fördjupade undersökningar utföras varpå en riskbedömning utförs. Därefter kan ställning tas till om, alternativt, vilka efterbehandlingsåtgärder som kan behövas. I vilken omfattning bolaget ska svara för eventuella efterbehandlingsåtgärder får vara föremål för senare skälighetsbedömning.

Följande frågeställningar bör beaktas i utredningen:

- Hur stort område kan ha påverkats av föroreningarna inklusive byggnader, anläggningar, mark, grundvatten, ytvatten, sediment (även nedströms)?
- Vilka föroreningar förekommer, var förekommer de, vilka halter och preliminärt hur stora mängder?
- Kan ytterligare föroreningar förekomma?
- Hur långt bedöms spridningen av föroreningarna ha nått?
- Vilken risk innebär föroreningarna idag med hänsyn till föroreningarnas farlighet, föroreningsnivån (halt och mängd), spridning, omgivningens känslighet och skyddsvärde om inga åtgärder vidtas?
- Vilken risk innebär föroreningarna i framtiden med hänsyn till föroreningarnas farlighet, föroreningsnivån, spridning, omgivningens känslighet och skyddsvärde om inga åtgärder vidtas?
- Finns ett saneringsbehov, ytterligare utredningsbehov eller kan projektet avbrytas?
- Om ett saneringsbehov eller utredningsbehov finns, vilka åtgärdsalternativ kan redan nu preliminärt bedömas föreligga och vilka övergripande åtgärdsåtgärder (främst området framtida funktion) kan anges?
- Om ett saneringsbehov eller utredningsbehov finns, vilken osäkerhet finns i hittills framtaget underlag och vilka ytterligare utredningar behöver genomföras under ett huvudstudieskede för att lämpliga åtgärder ska kunna fastställas?

Med syfte att besvara ovanstående frågor, bör mark och grundvatten undersökas med avseende på förekomst av kisaska, slagger, klor, PCB samt petroleumprodukter. Analyserna bör minst omfatta kadmium, zink, koppar, bly, kvicksilver, arsenik, PCB, kol samt kolväten och PAH:er. Detta bör utföras i området som helhet.

En mer detaljerad undersökning bör ske i de områden där kisaska, kol, klor,

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------

PCB samt kolväten hanterats eller misstänks förekomma såsom vid platser för syratorn och kokeri, kolupplag, utfyllnad, längs Nissans strand samt platser för förvaring/hantering av: klor, transformatorolja, bränslen etc. Undersökningarna bör omfatta borrhypor i jord och grundvattenrör. Härvid bör minst undersökas förekomst av kadmium, zink, koppar, bly, kvicksilver, arsenik, klor, PCB, kol samt kolväten. Vid analyser av grundvatten ska även tillägg ske av pH, COD, AOX och konduktivitet.

Bolaget bör utarbeta ett förslag till en översiktlig miljöteknisk markundersökning omfattande fastigheterna Oskarström 5:85, 5:88, 5:96, 5:100 och 5:107 i sin helhet och för närmare undersökningar av de områden som utpekats ovan. För detta ska tillämpning ske av Naturvårdsverkets rapporter "Vägledning för miljötekniska markundersökningar", del 1 och 2 (Rapport 4310 och 4311). Undersökningen bör utföras av en sakkunnig, opartisk person.

Stora Enso Finepaper AB har beretts tillfälle att yttra sig över förslag till beslut. Man har i yttrande, ingiven 2007-02-01, anfört att man vidhåller sin inställning som anförts tidigare, d v s att bolaget inte kan åläggas något ansvar för sulfittillverkningen som lades ner år 1966. Vidare anser man att föreläggandet är orimligt omfattande med hänsyn till att de föroreningar som avses undersökas har sitt ursprung i verksamhet som bedrivits för mycket länge sedan. Enligt utförd historisk utredning härstammar bl.a. eventuell förekomst av kisaska från 30-talet.

Miljö- och hälsoskyddskontoret uppfattning är att det föreligger inga sådana skäl att det ska anses orimligt att bolaget utreder eventuell förekomst av förorenat område. Omfattningen av utredningar beror inte på tidpunkten när föroreningen inträffade utan den risk den utgör.

Förslag till beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar med stöd av 26 kap 9, 14 och 22 §§ samt med hänvisning till 2 och 3 §§ lagen om viten (1985:206) och 10 kap 2, 4 och 8 §§, 2 kap 3 och 7 §§ miljöbalken (1998:808) att förelägga Stora Enso Finepaper AB, org nr 556000-4425, om följande:

- 1 Bolaget ska utföra en översiktlig miljöteknisk undersökning av fastigheterna Oskarström 5:85, 5:88, 5:96, 5:100 och 5:107 i sin helhet, med tillämpning av Naturvårdsverkets rapporter "Vägledning för miljötekniska markundersökningar", del 1 och 2 (Rapport 4310 och 4311). Undersökningen ska utföras av en sakkunnig, opartisk person.
- 2 Bolaget ska närmare undersöka de områden där kisaska, kol, klor, PCB samt kolväten hanterats eller misstänks förekomma såsom platser för syratorn och kokeri, kolupplag, utfyllnadsområden, längs Nissans strandkant

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------

samt platser för förvaring/hantering av klor, transformatorolja, bränslen etc. Proverna bör minst analyseras med avseende på: kadmium, zink, koppar, bly, kvicksilver, arsenik, klor, PCB, kol, fraktionerade alifater och aromater samt PAH:er. Vid analyser av grundvatten ska även tillägg ske av pH, BOD, COD, AOX och Konduktivitet. Analyser ska utföras i enlighet med svensk standard eller motsvarande. Undersökningen ska omfatta borrhöjningar i jord samt grundvattenundersökningar och utföras med tillämpning av vägledning under första punkten.

- 3 Antalet borrhöjningar ska vara minst 3 och antalet grundvattenrör minst 1 för varje plats/område enligt andra att-satsen. Antalet grundvattenrör utmed Nissans strandkant ska vara minst 6 med ett avstånd om 75-150 m mellan rören. Antalet övriga grundvattenrör bör vara minst ett per område/ plats enligt punkt 2. Uttagna prover bör minst undersökas med avseende på förekomst av kadmium, zink, koppar, bly, kvicksilver, arsenik, klor, PCB, kol samt fraktionerade alifater och aromater samt PAH:er. Samma parametrar ska undersökas i grundvatten, med tillägg av pH, BOD, COD, AOX samt konduktivitet. Analyser ska utföras i enlighet med svensk standard eller motsvarande.
- 4 Bolaget ska lämna in förslag till undersökningsprogram till miljö- och hälsoskyddskontoret innan undersökningarna påbörjas, och valet av placeringen av provpunkterna samt analysmetoderna för proverna ska göras i samråd med miljö- och hälsoskyddskontoret.
- 5 Undersökningen ska påbörjas senast tre månader efter delgivning och resultaten inklusive riskbedömning och förslag till de ytterligare utredningar som behövs ska redovisas till miljö- och hälsoskyddsnämnden senast den 31 december 2007 samt
- 6 Föreläggandet enligt punkterna 1, 2, 3 och 5 ska vara förenat med ett vite om vardera 100 000 kr.

Information av avgift

Avgift för tillsyn och handläggning tas ut enligt kommunfullmäktiges beslut § 121/99, bilaga 1 – förorenade områden, reviderad av miljö- och hälsoskyddsnämnden 2005-02-16. Avgiften uppgår till 9 030 kr, d v s 645 kr gånger den tid som hittills åtgått vid handläggningen, 14 timmar.

Beslutsgång

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar i enlighet med föreliggande förslag.

Hur man överklagar, se bilaga

Justerandes sign		Utdragsbestyrkande
------------------	--	--------------------